

1. תלמוד בבלי, מסכת תענית דף ז/א

תניא היה רבי בנאה אומר כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים שנאמר {משלי ג'} עץ חיים היא למחזיקים בה ואומר {משלי ג'} רפאות תהי לשרך ואומר {משלי ח'} כי מצאי מצא חיים וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות שנאמר יערף כמטר לקחי ואין עריפה אלא הריגה שנאמר {דברים כ"א} וערפו שם את העגלה בנחל

A beraita: R. Benaah would often say: Anyone who is deeply involved in Torah *lishmah*, his Torah becomes an elixir of life for him, as it says . . . but anyone who is deeply involved in Torah not *lishmah*, it becomes an elixir of death for him, as it says . . .

2. תלמוד בבלי, מסכת ברכות דף יז/א

מרגלא בפומיה דרבא תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין שנאמר {תהלים קי"א} ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם לעושים לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא

A pearl in the mouth of Rava: The purpose of Torah is repentance and good deeds. Accordingly, a man should not read and learn and simultaneously kick his father and mother and teacher and those greater than he in wisdom and years, as it says "The beginning of wisdom is the fear of G-d - good thinking is found/given to all who do them" - it doesn't say 'to those who do', but rather "to those who do them", to those who do *lishmah* and not to those who do not *lishmah*, and anyone who does not *lishmah* would have been better off not born.

3. תלמוד בבלי, מסכת פסחים דף נ/ב

תנו רבנן יש זריז ונשכר ויש זריז ונפסד יש שפל ונשכר ויש שפל ונפסד זריז ונשכר דעביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא זריז ונפסד דעביד כולי שבתא ועביד במעלי שבתא שפל ונשכר דלא עביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא שפל ונפסד דלא עביד כולי שבתא ועביד במעלי שבתא אמר רבא הני נשי דמחוזא אף על גב דלא עבדן עבידתא במעלי שבתא משום מפנקותא הוא דהא כל יומא נמי לא קא עבדן אפילו הכי שפל ונשכר קרינן להו רבא רמי כתיב {תהלים נז} כי גדל עד שמים חסדך וכתוב {תהלים קח} כי גדל מעל שמים חסדך הא כיצד כאן בעושין לשמה וכאן בעושין שלא לשמה וכדרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה:

The Rabbis taught: Some act with a sense of urgency and are rewarded, some act with a sense of urgency and lose. Some are lowly and rewarded, some are lowly and lose. An example of the urgent winner - one who works all week but not on Friday afternoon; the urgent loser - one who works all week and on Friday afternoon. An example of the lowly winner - one who works neither all week nor Friday afternoon; the lowly loser - one who doesn't work all week but does on Friday afternoon. Rava said: Those women of Mechuza, although they don't work on Friday afternoon, it is out of fastidiousness (rather than piety), as they don't work all week either - nonetheless, they are described as lowly but rewarded.

Rava posed a contradiction: in Psalm 57 it says "Your Grace extends to Heaven", but in Psalm 108 it says "Your Grace extends above Heaven"! How can we resolve this? Here (108) we are discussing those who do *lishmah*, there (57) those who do not *lishmah*. This resolution follows the statement of R. Yehudah in the name of Rav, for R. Yehudah said in the name of Rav "A person should always be deeply involved in Torah and Mitzvot even not *lishmah*, because not *lishmah* will lead to *lishmah*."

4. מהר"ם חלוואה פסחים נ:

תרתני שלא לשמה איכא - דעביד מאהבה ומיראה או לדעת חכמת התורה מתוך שלא לשמה בא לשמה אבל העוסק להתגדר ולקנטר נוח לו שלא נברא

There are two kinds of not *lishmah* - if he acts out of love or fear, or to know the wisdom of Torah, then "out of not *lishmah* comes *lishmah*". But if he involves himself to become great or to attack, he would have been better off not born.

5. תוס' הרא"ש מגילה כה:

דתרי מיני מאהבה ומיראה הן מאהבת שכר ומיראת עונש אינו טוב מאהבת המקום ומיראתו תרי מעליותא הם

There are two kinds of "love or fear" - love of reward and fear of punishment is not good, but love and awe of G-d are good.

6. תוס' סוטה כב:

עוסק שלא לשמה כגון מיראת יסורין . . . ומאהבת קיבול פרס שאינו מתכוון להשלים רצון יוצרו שציווהו על כך אלא להנאתו . . . אבל ההיא שלא לשמה דתענית ומס' ברכות אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חאטתו פשע שעתה שגגות מעשו לו זדונות שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאות לבו

not *lishmah*, as for example out of fear of suffering or love of reward, where his intent is not to fulfill the Will of his Maker Who commanded him to do such but rather his own benefit . . . but Taanit and Berakhot discuss one who is involved not out of love or fear but rather to compound his transgressions, making his accidental sins deliberate, for even though he knows that he transgresses he does not refrain from fulfilling any of his heart's desires.

7. תוס' ברכות יז. ד"ה העושה

דהכא מיירי שאינו לומד אלא לקנטר חביריו והתם מיירי שלומד ע"מ שיכבדוהו

Here it discusses one who learns only to attack his colleagues, but there it discusses one who learns so that he will be respected

8. ריבב"ן פסחים נ:

לשם שמים ולא להתגדל ולהתייחר

for the sake of Heaven and not to become great and arrogant

9. תוס' ר' פרץ פסחים נ: ד"ה כאן

הכא מיירי שאינו עוסק בתורה שאלו מחמת שאין לו מלאכה אחרת לעשות אבל אם היתה לו מלאכה אחרת לעשות לא היה עוסק או עוסק בתורה מחמת שהוא עצל לעשות מלאכה דהא היינו דומיא דהכא דשפל ונשכר . . . אבל התם מיירי בעוסק בתורה כדי לקנטר חביריו . . . ועוד י"ל דהכא מיירי שעוסק בתורה כדי שיכבדוהו העולם, והתם מיירי שעוסק בתורה שלא לשמה ממש.

Here we discuss one who is involved in Torah only because he has no other work to do, but given options he would not be involved in Torah, or one who is involved in Torah because he's too lazy to do other work, similar to what is described here as "lowly but rewarded" . . . but there it discusses one who is involved in Torah to attack his colleagues.

10. תוספות מסכת פסחים דף נ: ד"ה וכאן בעושים

ואור"י דהתם מיירי כגון שלומד כדי להתייחר ולקנטר את חביריו בהלכה ואינו לומד ע"מ לעשות אבל הכא . . . שאינו מתכוון לשום רעה אלא מתוך עצלות אפ"ה גדול עד שמים
:סדו

Here it discusses one who learns to be arrogant and attack and diminish his colleagues in the realm of halakhah, and doesn't learn in order to practice, but here . . . he has no evil intent but is simply lazy . . .

11. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סב עמוד א

רבי אליעזר בר ר' צדוק אומר: עשה דברים לשם פעלים, ודבר בהם לשמם, אל תעשם עטרה להתגדל בהם, ואל תעשם קורדום להיות עודר בו, וקל וחומר: ומה בלשצר שלא נשתמש אלא בכלי קדש שנעשו כלי חול - נעקר מן העולם, המשתמש בכתרה של תורה - על אחת כמה וכמה.

R. Eliezer son of R. Tzadok said: Do things for the sake of their Maker, and speak in them *lishmam*.

Do not make them a crown to be exalted through them, nor a shovel to dig with.

A fortiori: If Belshazzar, who only used for his own benefit sacred utensils which had lost their sanctity, was uprooted from the world, all the more so one who uses the crown of Torah for his own benefit!

12. רש"י מסכת פסחים דף נ:

שפל ונשכר. דלא עביד כולה שבתא ולא במעלי שבתא. ואע"ג דלאו לשום מצוה מיכוין מצוה שלא לשמה מיהא הויה דאמרינן לקמן יעסוק אדם במצוה ואפי' שלא לשמה: . . . עושין לשמה. מעל שמים ושלא לשמה עד לשמים דמצוה מיהא קא עביד כדרב יהודה:

"Lowly and rewarded - one who works neither all week nor Friday afternoon": And even though he has no intent to fulfill a mitzvah, it is still considered "not *lishmah*", and we say later on "a person should always . . ."

"who do *lishmah*": above Heaven, and not *lishmah* until Heaven because he nonetheless performed a mitzvah as per R. Yehudah . . .

13. דקדוקי סופרים ברכות יז. אות ש - ת

[לומדיהם] לא נאמר אלא [עושיהם] - בן הוא בכל הדפוסים הישנים והמהרש"ל הוא שהגיהו . . . וכן העתיקו תוס' סוטה וכו' וכו' [ו]לעושים לשמה . . .

(An alternative manuscript reads) "It does not say to those who learn them but rather to those who do them" - and this is the text in all the old printings, and the Maharshah emended to our text. This is also the version recorded in Tosafot to Sotah and in many other medieval commentaries.

Read "and (only) for those who act *lishmah* etc."

14. שפת אמת לפסחים נ:

גם י"ל לפע"ד דהכא אמרינן שיעסוק בתורה ובמצות שלא לשמה שמתוך כו' וכן נמי אומר כאן בעוסק לשמה כו' ומסברא ודאי יש לחלק בין עסק התורה למצות דודאי עוסק בתורה גרע טפי כשאינה לשמה דעיקר לימוד תורה הוא הכוונה אבל מצוה גם שלא לשמה מכל מקום רחמנא חייביה לעשות המצוה בפועל לבד הכוונה. וממילא יש לומר הכל דהכא מיירי שהוא עוסק בתורה כדי לידע לעשות המצוה וזה נקרא לשמה רק כיון דעל מעשה המצות שלו אינם לשמה רק מצות אנשים מלומדה וע"ד זה הוא לומד . . . ובלא זה יקשה לעניות דעתי גבי מצות איך יוכל לומר ש"יעסוק שלא לשמה כו' בא לשמה" דלמ"ד מצות צריכות כוונה אם כן לא יצא ידי חובתו כלל ולמ"ד דאין צריכות כוונה אם כן שפיר יוצא! ואפשר דמיירי במצות שאינן חייבים לעשות ויוכל גם כן להפטר מהם.

In my humble opinion it is possible that here, when we say "A person should always . . ." - it is certainly reasonable to distinguish between Torah and mitzvot in this regard, as certainly involvement in Torah not *lishmah* is worse than doing mitzvot not *lishmah*, because the essence of learning Torah is the intent, while mitzvot, even not *lishmah*, (are significant) because the Torah commanded the action even without the intent.

Accordingly, we can say that here it discusses involvement in Torah so as to know to do the commandments, and this is called *lishmah*, but since he performs the commandments not *lishmah* but rather habitually, and learns with the intent to perform the mitzvot so, (we nonetheless tell him "involve yourself deeply in Torah (*lishmah*) and mitzvot (not *lishmah*) so that you will come to do mitzvot *lishmah*") . . .

Absent this approach, I think it would be difficult to explain this idea of "from *lishmah* comes not *lishmah*", as according to the position that mitzvot require intent, doing mitzvot not *lishmah* fulfills no obligation, and according to the position that mitzvot don't require intent, they fulfill the obligation (and require no further justification)! But perhaps the statement deals with mitzvot that can be evaded.

15. רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ה
תחלת דינו של אדם אינו נידון אלא על התלמוד ואחר כך על שאר מעשיו, לפיכך אמרו חכמים
לעולם יעסוק אדם בתורה בין לשמה בין שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה
The beginning of the (final) judgment of a person relates to Talmud, and afterward to other actions.
Therefore the Rabbis said: "A person should always be involved deeply in Torah not *lishmah* . . ."

16. רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ה
כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה,
וכל העוסק בה לא ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה
עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא
לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן
אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה מגלים להם רז
זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה

17. דברי ירמיהו להל" תלמוד תורה ג"ה
ויש לפרש לשון לפיכך עבור כי תחלת דינו של אדם על התלמוד שממנו תצא המעשה לשמה
ולכן יעסוק אף שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בלמוד יבוא ללשמה במעשה.
. . . therefore one should involve himself deeply in Torah even not *lishmah* since out of not *lishmah* in
Talmud he will come to action *lishmah*.

18. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כג עמוד ב
אמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן, שמתוך שלא
לשמן בא לשמן, שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע - זכה ויצאה ממנו רות, וא"ר יוסי
בר' חנינא: רות בת בנו של עגלון מלך מואב היתה.
R. Yehudah said in the name of Rav: "A person should always . . ., because as a reward for the 42
sacrifices Balak the evildoer brought, he merited being the ancestor of Ruth . . ."

19. תלמוד ירושלמי חגיגה פרק א דף עו עמוד ג/ה"ז
רבי חונה רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק מצאנו שויתר הקב"ה לישראל על עבודה
זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ועל מאסם בתורה לא וויתר מה טעמא ויאמר יי' על
אשר עשו עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים אין כתיב כאן אלא ויאמר יי' על עזבם את
תורתני אמר רבי חיייה בר בא אותי עזבו אוותרה שמא את תורתני שמרו שאילו אותי עזבו
ותורתני שמרו השאור שבה היה מקרבן אצלי רב חונה אמר למד תורה שלא לשמה שמתוך
שלא לשמה את בא לשמה
Rav Chuna said: Learn Torah not *lishmah* as from not *lishmah* you will come to *lishmah*.

20. הקדמת האגלי טל

ומדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורתנו הקדושה ואמרו כי הלומד ומחדש חדושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד תורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו ובאמת זה טעות מפורסם ואדרבא כי זה הוא עיקר מצות לימוד תורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה . . .

ובזה אמרתי ליישב דברי הרמב"ם בפרק ג מהל' תלמוד תורה ופרק י מהל' תשובה שהעתיק לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה כו' ואלו מצות שיר. ואין לומר כלל שלא היה בגירסתו רק תורה . . . ועוד דממקומו שם בגמרא הוא מוכרע דאמר רבא הני נשי דמחוזא . . . משמע דמהאי טעמא הוא . . .

והנראה לי בדעתו ז"ל דהנה הרמב"ם פסק דמצות צריכות כוונה ואף על פי כן כפאו ואכל מצוה יצא ופי' הר"ן דמצוה הרי נהנה באכילתו ואמרין בעלמא "המתעסק בבחלבים ועריות חייב שכן נהנה", הכי נמי במצוה שנהנה בעשייתה יוצא אפילו בלא כוונה . . . והנה בט"ז יורה דעה סוף סימן רכא דאף דמצות לאו ליהנות ניתנו ומותר במודר הנאה אינו כן בתורה שמשמחת הלב ומגיע לו הנאה עיי"ש והנה לעיל כתבנו דשמחה והנאה שמתענג בלימוד התורה היא מכלל המצוה.

ובזה נבאר דברי הרמב"ם הנ"ל דקשה ליה בהא דשלא לשמה דמשמע אפילו אינו מתכוין למצוה כהא דשפל ונשכר דפסחים וכפירוש רש"י שם והא קיי"ל מצות צריכות כוונה! ואין לומר קאף דמצות צריכות כוונה מ"מ מתוך שעושה בלא כוונה יבא לעשות בכוונה והוא נמי בכלל דבריו מתוך . . . ליתא דהנה בהוריות י: מייתי רב ראייה להא דלעולם יעסוק מבלק . . . אלא ודאי כל שלא לשמה נמי מצוה היא בעצם וע"כ בזכות מצוה זו זוכה לבוא לידי לשמה וע"ז מייתי ראייה שפיר מבלק . . . והתינח במצוה שלא לשמה דמצוה היא עכ"פ בעצם . . . אבל בלא נתכוון למצוה למ"ד מצ"כ לאו מצוה היא כלל . . . אך בתורה ניחא כיון שנהנה . . . (ומוכרח ממקומות אחרים שרב סובר מצוות אין צריכות כוונה, ולכן אמר "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות", אך הרמב"ם שפסק צריכות כוונה הביא רק "תורה")

Some people think mistakenly that one who enjoys the intellectual creativity of Torah study in learning not *lishmah*, unlike straightforward learning which provides no pleasure but is only for the sake of the commandment. On the contrary, that enjoyment is essential to the mitzvah.

This may help explain the Rambam's omission of mitzvot in his citation of R. Yehuda in the name of Rav, even though he clearly had it in his text, and the juxtaposition to the line about the women of Mechuza proves that it was intended to apply to both Torah and mitzvot. Since the Rambam believes that mitzvot require intent, he assumes that mitzvot not *lishmah* are meaningless, but Torah is an exception sine, as the Ran explains, pleasure can replace intent when it is an essential element of the mitzvah

21. רמב"ם' הקדמה לפרק חלק

"ולכן התירו להמון שישארו כפי דעתם לעשות הטוב לתקות הגמול ולהתרחק מן הרעות מיראת העונש . . . והקפידו על אנטיגנוס איש סוכו על שפירסם בהמון מה שפרסם ואמרו בכך "חכמים הזהרו בדבריכם" . . . ואין ההמון מפסידים לגמרי בהיותם מקיימים את המצות מיראת העונש ותקות השכר אלא שאינם שלמים אבל מוטב להם בכך כדי שתקנה להם תכונה והכשרה לקיום התורה ויעברו אל האמת ויהיו עובדים מאהבה והוא אמרם ע"ה לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו . . .

22. שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן קסג

ושלא לשמה הואיל ואתא לידן נימא ביה מילתא. כי ר"ת אומר שני עניני שלא לשמה יש, חד אסיר וחד שרי. ואני הדיוט ופעוט אומר דכל שלא לשמה חד הוא וכולם עבירה. אז אותה עבירה הותרה שסופה לבא לידי מצוה כמו מציל אשה בנהר ומפקח גל בשבת. וכן משמע בנזיר שמדמה אותה למעשה דיעל. אבל מי שמקשה ערפו לעולם לא יעשה מצוה נוח לו שלא נברא.

Once not *lishmah* has come up, I'll say something else about it. R. Tam said there are two types of not *lishmah*, one forbidden and one permitted. But I, insignificant and small, say that all not *lishmah* is the same, and all are sinful. But that sin is permitted because?/if? it will lead in the end to a mitzvah, like one who saves a woman in a river or digs someone out of a pile on Shabbat. This is also implied by the comparison (of a mitzvah not *lishmah*) to Yael (whose seduction of Sisera is called a "sin *lishmah*"). But one who stiffens his neck, who will never do the mitzvah, better for him not to be born.

23. תלמוד בבלי, מסכת יומא דף עב/ב

אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב {דברים ד} וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה והיינו דאמר רבא דאומן לה סמא דחייא דלא אומן לה סמא דמותא אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב {תהלים יט} פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתוב {תהלים יח} אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה {תהלים יט} יראת ה'

R. Yehoshua ben Levi said: What is the meaning of the verse "and this is the Torah which Moshe placed (som)" ? If he merits, it becomes an elixir (som) of life; if not, an elixir (som) of death.

24. רש"י מסכת יומא דף עב/ב

זכה. ללמוד לשמה ולקיימה:

If he merits - to learn *lishmah* and fulfill it.